

ШКОЛСКИЙ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а. вр.

БРОЙ 31. У Новоме Саду, 21. августа 1859. **ГОД. II.**

Нѣколико рѣчій о воспитанію женскога пола.

Многи родители стараю се само о воспитанію свое мушке дѣце, а женску дѣцу само нузгредѣ воспитаваю држећи да за женске ніе нужно воспитаніе.

Животъ у школи, особито у нашей Србској, сведочи да е ово мѣнїе яко распространѣно. И сами болѣ родители, на примѣтбе учительве; да им ћерка слабо напредуе, обично одговараю: Ако дѣвочка ништа незна, ништа іой и нетреба. Женска дѣца слабо се іоштѣ у школу пуштаю, а іоштѣ слабїе отмѣне матере допуштаю ћерма своима у школу и у цркву редовно долазити. Има по варошима Србскихъ кућа у којима женска дѣца пре мађарски уче него Србски, има ихъ којима женска дѣца, у мѣсто Србске, у туђу школу иду, иль пре времена у 8. и 9. години Србску школу оставляю, само да се туђинетву навикну, или болѣ рећи насвое заборавае а туђему се ненауче. Србска школа, ак о ће и найболя быти, постала е у очима родителя варошана' мала и незнатна, а за туђу непытаю каква е и какву ће користь наше дѣте у нѣой имати, ерь о користи туђихъ школа' за нашу дѣцу Србски родители већ напредѣ су увѣрени. На млађемъ нараштаю Србскомъ опажа се већ плодъ овакогъ, помодногъ воспитанія. Мы видимо, да отмѣне Србске кѣри, покрай све споляшне углађености и образованости свое о своіой вѣри, о добродѣтельима христїанскимъ, о дѣлима

милости и о народности ни понятія немаю, те су ствари у њиховимъ очима само за простоту нуждне и ниподашто, и слободно се рећи може да жене римске вере изъ служећегъ и простачкогъ стана много болъ религию свою познаю, слѣдователно и болъ религиозно воспитаніе притежаваю, него многе најотмѣніе Срб-кинѣ.

Србљи по варошима понайвише су тога мнѣнія, — баръ дѣла имъ откриваю начинъ мышленя, — да се воспитаніе женскогъ пола састои у знаню туђихъ езика, у изврнутомъ и с' странымъ рѣчма осакаћеномъ Србскомъ говореню, у луксусу, моди, и спољашњој благопристойности. Мораль женскога пола ограђенъ е само едномъ стравомъ одговараня, а ніе основанъ и утврђенъ на тврдомъ темелю божіихъ заповѣдій; црква и црквиени служители непоштују се; проповѣди се неслушаю, молитве незнаю се; алъ напротивъ врачанѣ и чаранѣ добро е и у самимъ двокатницама кодъ Срб-киня познато. Сви дакле силни романи французки, кои ихъ, као што саме веле, надъ осталымъ людма узви-сише, и у идеалный животъ одведоше, нису у станю были ни одъ суевѣрныхъ врачолія' одвратити ихъ, а камо л' да умъ и срдце њихово савршено изобразе, и њи за животъ и определенъ свое у животу достойно воспитаю.

А какво е определенъ женскога пола у животу?

Мужъ дѣла у свѣту, њгова радня, њгово занимањ и њговъ позивъ распростире се изванъ домаћегъ круга, често и изванъ мѣста и околине у којој ста-нуе. Жена напротивъ као супруга, домаћица и мати има свагда у кући посла и занимања. У сва та три отно-шенія своя, има она скромный и тихій, али у послѣ-дицама врло важный упливъ на човѣчество и на овога духовный развитакъ.

Темель друштва човѣчiega естъ бракъ и изъ овога

произлазећа породична задруга, но башъ у брачномъ животу има жена великій упливъ на мужа свога, кои упливъ по нѣной каквоѣи може бити или благодетанъ, или одъ зла горій. Християнска супруга треба да буде хранителька благонравія или ти морала. У язычеству жена се нѣ сматрала за еднаку съ мужемъ, него е была робкиня нѣговыхъ страстей кодъ кое нити е могло бити чувства праве любви, ни верности, ни пристойности, ни стида, ни срама. Християнство е својомъ спасавајућомъ силомъ окове робства са женскогъ пола скинуло и ослободило га; зато се и починъ текъ у християнству и међу християнкама указивати права любовь, благость, стидъ, нѣжность, милость, скромность, невиность, цѣломудріе и све оне врлине, кое благонравіе сачиняваю. Ако су пакъ благость, стидъ, нѣжность и уобште благонравіе главне стихіе характера женскогъ, као што е озбиљность и якость вољ свойство мужа: то у брачномъ савезу све оне красне женске врлине прелазе на мужа и нѣга укроћаваю и подъ благо иго добродѣтели доводе. Често се родители одъ среѣне женитбе свогъ раскалашногъ сына надаю нѣговымъ поправленю, и ако е изборъ среѣно испао, то обично за нѣколико мѣсецій изъ суровогъ, необузданогъ и раскалашногъ младића постане питомъ, миролюбивъ, вреданъ и добронараванъ супругъ.

И као што е негованъ благонравія света дужность супруге, тако е неманъ обвезана она вѣру и чувство праве побожности свето хранити и у својој породици за примѣръ доброгъ богоугодногъ християнскогъ живота служити. Честита жена у испуњаваню религиозныхъ дужностей налази найвеће задовольство, узвишеность, и спокойство савести, а све те врлине прелазе и на мужа и углађую опорность и рапавость характера нѣговогъ као што и св. апостолъ Павле говори: „СЖАТИТСА МУЖИ НЕКѢРНИИ О ЖЕНѢ КѢРНИѢ. Осве-

буе се мужъ невѣренъ одъ жене вѣрне.“ Побожность женина кадра е обратити на добаръ путь и онога мужа, кои е умомъ изображенъ, ал' ердцемъ неваляо и безбожанъ; но у томъ случаю нужно е, да жена покрай доброгъ ердчаногъ воспитанія іоштъ и умно изображена буде; еръ се иначе лако догодити може, да ученый а невѣрный мужъ побожность женину за слабость ума сматра и презире ю или само трпелливо сноси.

Но ово што смо досады о религиозной среѣи у брачномъ и породичномъ животу рекли, подпуну важность има и за среѣу брачногъ живота у обште. Догађа се, да су мужъ и жена само зато ладни едно према другоме, што жена на много нижемъ степену умнога развитка стои него мужъ. Когоды дакле постојану среѣу љери својой у брачномъ животу жели, нека се својски постара да ю ердчано и умно изобрази.

(Продужиће се.)

Изясненіе празничныхъ пѣсама.

Тропаръ на Рождество Богородице.

Рождество твоє Богородице Дѣво, радость возвѣсти всей вселеннѣй, Роженъ твоє Богородице Дѣво, радость вазвести, навести, обяви свой васельной, свему свету. Како мы обично зовемо празникъ Рождества Богородичнога? Кадъ се она слави? —

Изь тебе бо возсия солнце правды Христосъ Богъ нашъ, еръ изъ тебе засія сунце правде Христосъ Богъ нашъ. — Кога е пречиста Богородица родила? Зашто се Исусъ Христосъ назива сунце правде? У којой се іоштъ пѣсми црквеной Спаситель тымъ истымъ именемъ назива?

и разрушивъ клятвѣ, даде́ благословѣніе, и разрушивши клятву или проклетію, даде намъ благословенъ. Ослободивши насъ одъ праотачкога грѣха дао намъ е́ благословъ, благодать, законъ свой? Шта се разумева овде подъ клетвомъ или проклетивомъ? Чиме насъ е́ Христосъ избавіо одъ клетве те? У чему се састои благословъ кои намъ е́ Христосъ Спаситель дао? Како треба дакле да се мы владамо, ако желимо милости Божіе учестници быти.

и оупрѣднѣвъ смѣрть, дарова́ намъ животъ вѣчный и испразнивши уништивши смрть даровао намъ е́ животъ вѣчный. У коіой црквеной пѣсми поємо о томъ да е́ Христосъ смрть уништио? Шта се ту подъ именемъ смрти разуме? Како мы говоримо да е́ Христосъ смрть уништио, кадъ ѣмо инакъ сви умрети? Ё ли дакле ова времена смрть доиста права смрть? Шта е́ то животъ вѣчный? У коме члену вѣре признаемо да има живота вѣчногъ? Како намъ треба живити да заслужимо животъ вѣчный? — Кои мы зна цѣлый овай тропаръ разтумачити? Кои га зна на память казати? А кои бы га умѣо лѣпо одпояти?

К о н д а к т ъ .

Іоакимъ и Анна поношеніа безчадства. Іоакимъ и Анна, родители Матере Божіе, изнашаня погрде, срамоте бездѣтства ослободише се. Іоакимъ и Анна нису имали дѣце, па су имъ се зато Юдеи ругали и срамотили ихъ; еръ се кодъ нѣи за велико безчестіе држало неимати одъ срдца порода; Када се пречиста Дѣва Марія родила, тада е́ престала та погрда; и родители нѣни нису выше укора трпити морали, него су збогъ добре свое кѣри одъ свію хвалѣни были, и данасъ св. црква наша на свакомъ одпуету, и у свакой молитви, гдѣ се свети призиваю, слави и споминаѣ име светыхъ Богоотаца Іоакима и Анне, а пою-

таръ Малѣ Господне посвећено е нарочито ньивомъ спомену. *Іоакимъ* значи припреманъ, приуготовленъ Господнъ; *Анна* значи Милость Господня.“

И *Адамъ* и *Ева* ѿ тѣхъ смѣртныхъ свободѣстася Пречистаа ко скаткѣмъ рождествѣ твоимъ, а *Адамъ* и *Ева* одъ тѣхъ смртне, одъ трулежи самртне ослободисесе. О пречиста Богородице о светомъ роженю твоимъ или светымъ твоимъ роженѣмъ. Какавъ е то самртный трулежъ? Зашто се каже да су се први праотци наши роженѣмъ Матере Божіе одъ трулежа и пропадливости ослободили?

Тѣ празднѣютъ и людѣ твои, то т. е. твоѣ роженѣ, празную, светкую, славе и твои Люди; — люди кои науку твоега Сына Іисуса Христа примаю, и за кое се ты особито у престола Божіегъ молишь.

Вини *) прегрѣшеній избѣкишеса, казни грѣха избавивши се люди, празную твоѣ роженѣ.

Внегда зкати ти, када зову теби, люди твои празную твоѣ роженѣ теби говорѣи:

неплѣды раждѣютъ Богородицѣ и питателницѣ жизни нашеа неродкиня раба Богородицу, и питательку, одранительку нашего живота. Какво е име дато пречистой Богородици? Шта значи та рѣчь *Марія*? *Марія* или *Маріамъ* е рѣчь Еврейска и значи: Госпожа.

На Воздвиженіе честнаго крста.

1. *Тропарь.* Спаси Господи люди твоѣ. Спаси Господе люде твоѣ.

и благоссови достоѣніе твоѣ, и благослови наслѣдіе твоѣ, баштину твою, т. е. христіанске народе.

побѣды Всепресвѣтлѣйшемъ и Державномъ Императорѣ и великомъ Коекодѣ нашемъ Францѣ Іосифѣ Перкому, на сопотивныхъ дарѣа. побѣде найпресветліемъ и државномъ — снажномъ моѣномъ — цару и великомъ войводи нашемъ Францу Іосифу првоме, на

*) Вина значи: узрокъ, поводъ, кривиду, каштигу, и извиненѣ.

противнике даруючи. Дай Боже да царъ нашъ све противнике свое побѣди.

и твоѣ сохраниа крестомъ твоимъ жителство. И твоѣ сохраняваючи, чуваючи крестомъ твоимъ жителство. Твою државу т. е. државу Християнску у коюй мы живимо чувай Боже крестомъ твоимъ.

2. *Кондакъ.* Вознесыйся на крестъ волею. Ты кои си узнео се на крестъ волею, кои си своевольно распетъ быо. У коме члену вѣре вѣруемо да е Христосъ зарадъ насъ распетъ быо? Кое су рѣчи Символа вѣре коима то признаемо?

тезоименитомъ твоимъ нѣкомъ жителствѣ щедрѣты твоѣ даръи Христѣ Бѣже; истога имена твоѣ новомъ живительству, — држави коя се по теби Християнскомъ назива, — милости, подашьливости твоѣ даруй Христѣ Боже. Држава у коюй мы живимо естъ наше отечество? Какве дужности мы имамо према евоме отечеству? —

возвесели силою твоєю Императора нашего, развесели, обрадуй силою твоєю цара нашего.

побѣды дамъ емъ на сопостаты, побѣде даваючи нѣму на противнике.

посѣбие имѣшемъ твоѣ дрѣжје мѣра, непобѣдимю побѣдѣ, кои, т. е. царъ нашъ, на помошь има твоѣ оружје ира, твой частный крестъ, а тай е непобѣдима побѣда, тай се ни одъ кога неможе побѣдити.

3. *Стихъ.* Спаси ны сыне Божий, Спаси насъ сыне Божий.

плѣтию распыйся, кои си тѣломъ распетъ быо. покущія Ти: кои ти поемо.

Аллилуа, значи: Хвалите Бога, явио се Богъ.

4. *Вхѣдное.* Возносите Господа Бога нашего. Унесите Господа Бога нашего, превозносите прославите Бога. и поклоняйтеся подножью ногъ егш, и кланяйте се подножью Нѣговихъ ногу, т. е. частное кресту.

Иѣкъ сватò ёсть, ербо е свето подножіе ногу Хри-
стовыхъ.

5. Вмѣстѣ Трискатагѣ. Крестъ Твоемъ поклонѣм-
ся Владыко. Кресту твоему кланямо се Владыко, Господару.
и сватое Воскресѣніе Твое слакимъ, и свето вас-
кресеніе твое славимо. Кадъ се ова пѣсмица пое?
Каква свечаность быва о ютрениу на есеный крестовъ
данъ? Зашто се светкуе тай данъ, и зашто се по-
сти? Приповѣди ми о изнешашѣ и уздигнуѣ част-
нога креста? Шта треба добро дѣте да ради и рекне
кадъ покрай креста проѣе? Зашто се крестови подижу
предъ црквама, по сокацима и на друмовима? Зашто
се мртвацу чело главе меѣе крестъ? Кадъ се іоштъ
осимъ крестова дне, ова пѣсмица пое? —

6. *Грмосъ.* Величай дѣше моѣ пречестный крестъ
Господень. Величай, слави, преузноси, душо моя пре-
частный крестъ Господанъ. Зашто се крестъ Христовъ
назива пречастнымъ? Збогъ чега е Хриосъ на кр-
есту умро?

Таинъ еси Богородице рай. Ты еси Богородице
тайнственный тайне пуный рай, вртъ, вертоградъ.

некоздѣланнѣ козрастѣкшій Христò, не обдѣлано,
безъ обдѣлавана, израстивши Христа. Ты еси Богоро-
дице Христа надѣстественымъ начиномъ родила.

Имже крѣстное жиконòсное на землѣ насадѣса дрѣ-
во. Коимъ или одъ кога се крестово живоносно дрво
на землѣ насадило, кои е на землѣ насадило дрво кр-
стово, кое животь носи. Какавъ е животь нама дрво
крестово донело?

тѣмъ, тымъ, тако дакле.

нынѣ козносимъ, сада кадъ се узноси, уздиже
часный крестъ.

поклонѣющеса ёмъ, тѣ величѣемъ, кнанаюѣи се
нѣму, тебе величамо. —

Народна песма

за ученъ на изусть.

Му си ђъ Стеванъ.

Вино пиѣ Му си ђу Стеване, у Майдану чисто сребрномѣ, у свомъ красномъ двору господскомѣ; вино служи Ваистина слуга. Кадъ се ладна поднашише вина, ал' беседи Му си ђу Стеване: „Ваистино, мое чедо драго! Я ђу леѣи санакъ боравити, ти вечерай, па се наии вина, па пошетај предъ господскогъ двора, па погледай чистомъ ведромъ небу; ели ясанъ месецъ на заоду, ел' даница на истоку звезда; ели нама путовати време, на косово лепо полъ равно, на рочиште честитомѣ кнезу; ер знадешли, мое чедо драго, кадано смо на заклетви били, како насъ е заклиняо кнеже, заклиняо, проклиняо люто: „„Ко е Србинъ и сръскога рода, и одъ сръске крви и колена, а не дош'о на бой на Косово, не имао одъ срца порода! ни мушкога ни девоячкога; одъ руке му ништа не родило! руйно вино ни шеница бела; рѣомъ кап'о, докъ му е колена!““ Леже Степа у меке душеке, повечера Ваистина слуга, повечера и напи се вина; па ишета предъ господског двора, и погледа чистомъ ведромъ небу, есте ясанъ месецъ на заоду, естъ даница на истоку звезда; есте нѣима путовати време, на Косово лепо полъ равно, на рочиште честитомѣ кнезу; па се шеѣ коньма у ахаре, па изведе два коня витеза, оседла и и оправи лепо, едногъ себи, другогъ господару; па се шеѣ у господске дворе, и изнесе кретатъ свиленъ барякъ, на коме е дванаестъ кртова, сви дванаестъ одъ чистога злата, и икона светога Јована, крено име Му си ђа Стевана, прислони га узъ господскогъ двора, па се шеѣ горе на чардаке, да пробуди господара свога. Кадъ е био чардаку на врати, кобъ га коби Стеванова люба,

загрли га, па га и полюби: „Богомъ брате, Ваистино слуго! вишњимъ Богомъ и светимъ Јованомъ! до сад си ми верна слуга био, одъ јако си Богомъ побратиме, немой будит' господара мога; еръ самъ једна зао сакнакъ вид'ла, гди полети јато голубова, и предъ њима два сокола сива, испредъ нашеъ двора господскога, одлетише на Косово равно, и падоше међ' Муратовъ таборъ, гди падоше, већ се не дигоше; то е, браћо, ваше зламение, бојати се, да не изгинете.“ Ал' беседи Ваистина слуга: „Драга секо, Стеванова любо! не љу, секо, невере чинити господару и моме и твоме; ер ти ниси на заклетви била, како насъ е заклињао кнеже, заклињао, и проклињао люто: „„Ко е Србин и србскога рода, и одъ Србске крви и колена, а не дош'о на бой на Косово, од руке му ништа не родило! Руйно вино, ни шеница бела; не имао полског берићета! ни у дому одъ срца порога! Рђомъ кап'о докъ му е колена!““ „Па ја не смемъ невере чинити, господару и моме и твоме.“ Већ ушета у чардаке горњъ, па пробуди господара свога: „Устаните, драги господару! весте нама путовати време.“ Уста Степа на ноге јуначке, и умива свое лице бело, и облачи господско одело, па припаса саблю оковану, па узима кондиръ вина руйна, те напая красну славу Божју, сретна пута и крета часнога, у свомъ двору за столом своим, войводи е то и пре и после**) па ишета предъ господске дворе, уседоше два коня витеза, разавише кретате барјаке, ударише бубњи и свирале, дигоше се Богомъ путовати. Бела и е зора забелила, на Косову красномъ полю равномъ, сусрете и Косовка девојка, у руки јој два кондира златна, оба златна, ал' обадва празна, подъ пазуомъ клобукъ свиле беле, за клобукомъ бела кита перя, у дну перъ сребромъ заливано,

*) т' е. прво и послѣднѣ (нигда више у своме двору не ће у славу напаяти).

а по среди златомъ преплетено, и по врѣу бисеромъ виѣнено; ал' беседи Мусићу Стеване: „Божа помоћ, моя секо драга! гди си, душо, на ограшу била? откуда ти клобукъ свиле беле, да га познамъ, кога в войводе; а тако ми срећна пута мога, неверети учинити не ћу!“ Ал' беседи Косовка девојка: „здрavo да си, кнежева войводо! нисамъ нигди на ограшу била, рано ме в пробудила майка, ми ранимо те воду грабимо; кадъ я дођо на воду Ситницу, ал' Ситница мутна и поводна, носи брате, конѣ и юнаке, Турске капе и биеле чалме, красне Србске бивле клобуке, овај клобукъ близу края беше, я загази у воду Ситницу, и увати клобукъ свиле беле, брата имамъ од мене млађега, носимъ клобукъ брату рођеноме, я самъ млада мило ми в перѣ.“ Клобук даде кнежевой войводи, чим га виде Мусићу Стеване, чимъ га виде, тим га и познаде, просу сузе низъ господско лице, удари се по колену рукомъ, чисти скерлетъ на колену пуче, златна копча на десномъ рукаву. „Тешко мени и до Бога мога! на мени в останула клетва, одъ мовга честитога кнеза.“ Клобук даде Косовки девојки, па се маши у цепове рукомъ, те јој даде три дуката жута: „най ти, секо, Косовка девојко! а я идем на бой на Косово, у пресвето име Исусово,***) „ако Богъ да те се натрагъ вратимъ, лепшимъ ћу те даривати даром; ако л' секо, я погибо амо, помени ме по пешкешу моме.“ Ударише конѣ мамузама, па ситницу воду пребродише, ударише у цареви таборѣ. Како дође Мусићу Стеване, три в паше био и убио, кадъ започе бити четвртога, ту погибе Мусићу Стеване, и са њиме Ваистина слуга, и войске му дванаестъ иляда; и ту намъ в и кнез погинуо. Ту су Србљи изгубили царство, честитога цара земальскога.

*) Я мислимъ, да в овај стихъ додати у наше време.

Воена Краина.

(Една лекција изъ географіе.)

Овај узки рубъ землѣ, кои се одъ ядранског мора низъ целу дужъ турскогъ царства до Ерделя, на 250 миля у дужину пружа, и аустриско царство одъ турскогъ оделюе, зове се воена краина. Она е ограничена Ерделомъ и Каравлашкомъ; јужно Србиомъ Босномъ, турскомъ Рвацкомъ и Далмациомъ; западно Далмациом и ядранским моремъ; северно Рвацкомъ, Славониомъ, Срб. Войводствомъ и тамшкимъ Банатомъ.

Земља е ова на истоку и западу бреговита, а остало равна. На истоку су гране ердельски карпата, а на западу гране алпски планина. На истоку су највиша брда: добри врхъ ил Шарко на источномъ крају карансебешке регименте, преко 7000 стопа високъ; околѣ нѣга су Микъ, и Болдованъ, и Семеникъ на западнѣмъ крају исте регименте. На западу су највиши висови Клекъ преко 6500 стопа високъ, на планини Капале близу Огулина, и Светобрдо на Велебиту планини. Између ови брда има сила леци долина, од коихъ су најлепше алмашка у Банату, Зрмана, Крбава и Кавеница у рвацкој краини.

Силне воде теку илъ крозъ илъ по крају ове землѣ и чине е врло плодномъ и богатомъ. Најзнатније су реке: Дунав, кои кодъ Варадина на у краину улази, мимо Карловаца и манастира Ковиля тече, и под Сланкаменомъ Тису, подъ Земуномъ Саву, подъ Панчевомъ Тамишъ, подъ Паланкомъ Карашъ и Неру, подъ Оршавомъ Белуреку и Черну прима, и одавде између Србије и Каравлашке у Бугарску црномъ мору тече. — Сава улази у краину ниже Петринъ и прима Кулцу, ниже Иванскобока прима Лоњу, ниже Дреновдока Су-

ню, Ясеновца Уну, кодъ Градишке Стругъ, ниже Ори-
овца Орляву, кодъ Брода Рушевицу, кодъ Боеута Бо-
сугу реку, изподъ Кузмина шидски, изподъ Мартина-
наца манђелозки потокъ, кодъ Митровице Чикашу, код
Ярка Ђленицу, кодъ Прогара ярчиначки потокъ, и о-
давде мимо монастира Фенека Земуну и Београду те-
че, где се у Дунавъ улива. — Драва, одъ Варажди-
на дотичући вата крајну изподъ Леграда и остаала е
више Питемаче. — Кулпа, утиче у крајну кодъ Кар-
ловца, где одма Мрежницу, Кораню и Добру, а више
Петринѣ Глину и Петрвию речицу у себе прима. —
Уна вата крајну ниже Отока а више Новога, и тече
мимо Костайнице и Дубице Ясеновцу, где се у Саву
улива. — Тиса, вата крајну више Чуруга и тече ми-
мо Титела где Бегей у себе прима, а ниже Титела
утиче у Дунавъ. — Одъ канала најзнатнији су, Яса-
ва, Шпацва и Студва у Славонији. Ђзера су најглав-
нија Плитвицка изподъ капеле плавине у карловачкој
крајни, и Гацко кодъ Оточца.

Земља е ова већомъ страномъ плодна и богата;
источни и западни брдовити крајеви згоднији су за негу
марве и стоке; по доловима има много стада оваца,
по висовима коза, у лужнимъ шумама многе се свинѣ
гов. Одъ дивљачи има по шумама медведа, елена и
ерна. Рибе има много у свима већим рекама. По сви-
ма крајима се многа чела држи, и многа свилена буба
рани. По равниимъ крајима рађају многа жита, коку-
рузъ, варива, зелени, кудеља и дуванъ, има много бо-
стана и далеко чувеногъ воћа, ябуке, крушке и осо-
бито шљиве у многимъ богатимъ шљивицама. Шуме
има много свуда, и по низама много тресе и рогоза.
У рудоконјима банацкима има злата и сребра, олова
и гвожђа, има много доброгъ угља, налази се и соли,
и слани извора. Одъ остали рудни извора најглавнији
су старославна сумпорбаниа Меадия у Банату, и Топу-

ско у Рвацкой. — Радиность е слаба, окромъ неко-
 лико свилара и стаклара нема никакви фабрика. За-
 натлия има само по комунитетскимъ местима, друг-
 чие слабо. По свой краини ткаю жене врло лепа тан-
 ка платна и плету леле Филимове. Трговина е најяча
 у сремской и банацкой краини за Турску, најзнатнија
 су трговачка места Земунъ и Панчево, Ковинъ, Ми-
 тровица и у Ррвацкой Ясеновацъ и Петриња.

Путови су врло добри, свудъ алеима засађени
 понајвише дудовима, за одранђивањъ свилене бубе вр-
 ло полезно. Најглавнији су путови: одъ Обровца у
 Далмации преко Велебита, крозъ личку и оточку ре-
 гменту, крозъ Госпићъ, одкуда еданъ путъ у Карло-
 паго води, други преко Оточца у Сень, и одатле низ
 море у Реку. Одъ Сениа води еданъ лепъ путъ преко
 Капеле планине мимо Огулина у Карлштатъ, и одав-
 де преко Загреба у Вараждинъ; други одъ Карлшта-
 та у Глину и Петрињу, и одавде еданъ у Загребъ,
 други у Костайницу, и еданъ у Дубицу и Ясеновацъ
 до Новске. Одъ Новске води еданъ у Беловаръ, и о-
 давде еданъ до Крижа, други у Загребъ трећи у Ива-
 нићъ; исто тако води еданъ изъ Новске у Градишку,
 и преко Брода и Винковаца у Митровицу. Одъ Вара-
 дина води еданъ путъ преко Карловаца Земуну. Изъ
 Панчева води еданъ преко Алибунара Врщцу, а дру-
 ги преко Делиблата Белой цркви, и одавде низъ Ду-
 навъ преко Молдаве у Оршаву и преко Меадие Кар-
 ренсебешу. Гвздени путова има више за прављѣњъ
 спремљѣно, готови врло мало. Пароплови иду Дунавом
 и Тисомъ, а Савомъ до Сиска.

Жителя има преко 1,200,000 све су Срби и Вла-
 си. Црквомъ су православни и Римляни на поле. Пра-
 вославни стое подъ карлштатскимъ, пакрачкимъ, бач-
 кимъ, темишварскимъ и вршачким епископатима и па-
 триаршиомъ; Римляни стое подъ загребачкимъ и ка-

дочкимъ арцибискупатма, и подъ ђаковачкимъ и темишварскимъ бискупатима. Сви ови жители живе у 1760 села, и овима слѣдуюћимъ комунитетима: Карлопаго и Сень, Петриня и Костайница, Беловар и Иванић, Градишка и Бродъ, Варадинъ Карловци и Земунъ, Панчево и Белацрква.

Краина ова има сасвимъ войнички уставъ. Сваки е ту рођенъ войникъ, и дужанъ е у мирно и ратно доба войничку службу чинити у земљи и изванъ земљѣ ове под собственостъ дате, немаю спаия ни други господара до цара. У мирна доба има ова краина увекъ до 50,000 а у ратна доба дав преко 200,000 најврстније войске која е особито у турскимъ ратовима, алъ и у наслѣдственомъ, и у седмогодишњимъ, и у мађарскимъ и талиянскимъ царству нашемъ велике услуге чинила, и верностъ своју цару показала.

Цела ова краина поделѣна е на две Генералкоманде, свака има више регименти подъ собомъ Рвацкославонски генералатъ има слѣдуюће регименте: 1. личку са штопомъ у Госпићу, 2. оточку у Оточцу; 3. Огулинску у Огулину; 4. Слуинску у Слуину; 5. Ђурђевачку и 6. крижевачку у Беловару; 7. прву и 8. другу баналску, ону у Глини, ову у Петринњи; 9. бродску у Винковцима и 10. градишку у Градишки. Столица е ове генералкоманде у Загребу. Сремско банацки генералатъ има слѣдуюће регименте подъ собомъ: 1. варадинску са штопомъ у Митровици; 2. панчевачку у Панчеву; 3. белоцркванску у Белоцркви; 4. Карансебешку у Карансебешу и 5. шайкашки батаљонъ у Тителу.

Найзнатнија су места окром горепоменути: Карлштатъ са вишомъ гимназиомъ и столицомъ епископа; Сень, са вишомъ гимназиомъ; Варадинъ, еданъ одъ најтврђи градова аустриски; Карловци, столица патриаршије са вишомъ гимназиомъ и ерб. богословиом;

Земунъ и Панчево обе найглавние трговачке вароши у овој краини.

Примери за рачунъ.

12. Одъ оне горе поменуте суме на крштенъ, венчаванъ и саранъиванъ, метни да е она своје мужу $\frac{3}{4}$ уштедила, а своимъ синовима $\frac{3}{4}$ и своимъ кѣрма и приятельма половину. —

13. Исто тако додај, да е она $\frac{2}{4}$ одъ потрошени на свечаре новаца уштедила, — сваке год. 20 фр. крозъ 40 год. све у нѣну вредность, — а што е учинила да $\frac{1}{4}$ мужъ и куѣа сваке године поклони на школу и цркву, то се не може овде урачунити, еръ то е задужбина вечита, којой се дакле не може вредность проценити. —

14. Кадгодъ газдарица сама ствари за куѣу нуждне купуе, увекъ ѿ и болъ за своју потребу одабере и найманъ съ 5 нов. одъ фр. еѣтинѣ добие. А метни да куѣа само 1 фр. на данъ на те ствари троши, колико ту уштеди на 1 год? а на 10. 20. 40. год? И то нѣойзи стави у рачунъ. —

Г. Г. Учителѣи, кои имаю своѣ атестате изъ Сомбора добити, и кои су стару штемпларину одъ 30. кр. ср. платили, нека изволе и прописани додатакъ одъ 22. новчиѣа на професора препарандиѣ г. **Николу Вукиѣевиѣа** што пре послати.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА